

Маріупольський державний університет

ПРОГРОМАДСЬКИЙ ВЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У ВИКЛИКАХ СЬОГОДЕННЯ

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
конференції**

Київ - 2025

Прогромадський вектор університетської освіти у викликах сьогодення: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 24 квітня 2025 року / за заг. ред. О.А.Голюк. Маріуполь: МДУ, 2025. 401 с.

Редакційна колегія:

Блашкова О.М., кандидат педагогічних наук, в.о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Голюк О.А., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Грошовенко О.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Деснова І.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Задорожна-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освіти, декан психолого-педагогічного факультету Маріупольського державного університету

Крутій К.Л., доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Мірошніченко В.М., доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Поповська О.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Присяжнюк Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Хаджинова І.В., старший викладач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 16 травня 2025 року)

Статті публікуються в авторській редакції

що сприяє формуванню почуття власної значущості, підвищенню самооцінки та впевненості у власних силах.

Таким чином, театралізована діяльність постає як один із найефективніших методів виховання та розвитку дітей дошкільного віку. Її синкретичний характер, що поєднує мистецтво, гру, спілкування та навчання, забезпечує всебічний розвиток особистості. Театральна діяльність наповнює дитячий досвід радістю, красою, почуттям успіху та самореалізації, сприяючи гармонійному становленню індивідуальності.

Отже, театралізована діяльність є ефективним інструментом розвитку дітей дошкільного віку, особливо в умовах інклюзивного навчання. Вона створює умови для вільного самовираження, розвитку мовленнєвих, творчих, соціальних та комунікативних навичок, сприяє когнітивному, емоційному, фізичному та естетичному розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березіна О. М., Гніровська О. З., Линник Т. А. «Грайлик». Програма з організації театралізованої діяльності в дошкільному навчальному закладі. Тернопіль: Мандрівець, 2014. С. 56. URL: <https://f.osvita.city/file/55/graylikberezina.pdf> (дата звернення: 08.04.2025).
2. Крутий К.Л., Деснова І. С., Поповська О. А. Організація ігрової діяльності для формування навичок безпеки в дітей дошкільного віку. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2024. № 97. С. 28-35.
3. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року (№ 527-р від 7 червня 2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.04.2025)
4. Олійник О. М. Театральна-ігрова діяльність в умовах дошкільного навчального закладу: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський: Волощук В. О., 2017. 163 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1632> (дата звернення: 08.04.2025)
5. Шикирінська О.А. Педагогічний потенціал театралізованої діяльності дошкільників / *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти* : зб. Матер. V Міжнар. наук-практ. Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 22-23 квітня 2021 р.) / за ред. О.А.Голюк; ВДПУ, Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля, 2021. Вип. 10. С. 586-589.

Фунтікова О.О.,

докт. педагогічних наук, професор,
професор кафедри дошкільної освіти
Маріупольський державний університет

ІНКЛЮЗИВНО-ЦЕНТРОВАНА ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Реформування та інтеграція України до європейського простору обумовлюють модернізацію системи освіти. Важливість розвитку інклюзивно-центрованої дошкільної освіти обумовлена низкою розроблених та затверджених Європейською комісією документів: «Конвенція зі сталого розвитку» (2020 р.),

«Proposal for a Council recommendation on Key Competences for Lifelong Learning» (2018 p.).

Необхідність підготовки педагогів до здійснення інклюзивно-центрованої дошкільної освіти обумовлюється наступними нормативними документами: Конвенція про права дитини (1995 р.), Закон України «Про дошкільну освіту» (2025 р.), Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про освіту» (2017 р.), Наказами «Про затвердження стандартів вищої освіти за спеціальністю «Дошкільна освіта» (2021 р.), «Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021 р.), «Про затвердження професійного стандарту «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» (2021), Державний стандарт дошкільної освіти (2021 р.).

Ключові положення з підготовки педагогів до здійснення інклюзивно-центрованої дошкільної освіти з дітьми молодшого віку та учнями висвітлено у дослідженнях М. Dugué, Р. Cooper, С. Cefai, V. Cavioni, А. Enns, L. Michelangelo та інші. Теоретичні положення щодо розвитку соціально-емоційної сфери дошкільників визначали І. Riabokrys, Z. Hurina та інші. Практичні аспекти здійснення інклюзивно-центрованої дошкільної освіти подано у працях R. Catalano, W. David, T. Johnson, L. Havsy, M. Elias, P. Lopes, P. Salovey та інших.

Нами передбачено розв'язання таких суперечностей:

- між необхідністю вирішення проблем реалізації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти в Україні та наявністю педагогічного досвіду країн Європейського Союзу щодо організації освіти дітей з інклюзією;
- між необхідністю інклюзивно-центрованої дошкільної освіти та відсутністю кваліфікованих педагогів, готових до її практичної реалізації в Україні;
- між сформованою у студентів інклюзивною компетентністю та вимогами сьогодення до майбутньої педагогічної діяльності;
- між усталеною системою традиційної підготовки педагогів з дошкільної освіти в Україні та кваліфікаційними вимогами до реалізації інклюзивного навчання дітей у країнах Європейського Союзу;
- між прагненням України до модернізації системи інклюзивно-центрованої дошкільної освіти та можливостями впровадження перспективного Європейського досвіду з підготовки педагогів до роботи з дітьми з інклюзією.

Із метою усунення зазначених суперечностей та популяризації Європейського досвіду визначено такі провідні напрями роботи:

- запровадження в систему дошкільної освіти досвіду країн Європи з реалізації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти;
- упровадження досвіду європейської вищої освіти щодо підготовки майбутніх педагогів до реалізації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти;
- популяризація європейського досвіду реалізації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти серед працівників дошкільної освіти (під час організації підвищення кваліфікації вихователів та керівників дошкільних закладів на 2025 р.);

- залучення цільових груп, створення освітнього осередку для їх продуктивної взаємодії та розповсюдження європейського освітнього досвіду;

- налагодження співпраці між ЄС та Україною у сфері інклюзивно-центрованої дошкільної освіти: угоди, методологічні семінари, обмін досвідом між студентами і викладачами.

Реалізація окреслених завдань буде здійснюватись шляхом розробки та запровадження факультативної дисципліни «Інклюзивно-центрована дошкільна освіта: європейський підхід та українські практики», що складатиметься з окремих модулів: «Теоретичні засади організації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти у країнах Європи», «Інклюзивно-центрована дошкільна освіта у країнах Євросоюзу: універсальний дизайн освітнього середовища для дітей раннього та дошкільного віку», «Європейський досвід організації взаємодії суб'єктів освітнього процесу в контексті інклюзивно-центрованої дошкільної освіти», «Досвід країн Євросоюзу щодо організації мистецької діяльності в умовах інклюзивно-центрованої дошкільної освіти», «Упровадження європейських практик використання партисипативних методів у роботі з дітьми в умовах інклюзивно-центрованої дошкільної освіти».

Провідна мета: формування готовності педагогів до практичного впровадження європейського досвіду реалізації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти та масштабування на рівні українських ЗВО.

Під час викладання факультативної дисципліни у педагогів будуть формуватись такі компетентності:

- володіння різноманітними європейськими методиками та стратегіями реалізації інклюзивно-центрованої дошкільної освіти;

- вміння розробляти, моделювати та впроваджувати стратегії супроводу дітей раннього та дошкільного віку з особливими освітніми потребами на засадах практик країн ЄС;

- готовність упроваджувати європейський досвід щодо організації ефективної співпраці з колегами, батьками, іншими соціальними інституціями в контексті інклюзивно-центрованої дошкільної освіти;

- вміння використовувати європейські практики моніторингу (спостерігати, тестувати, оцінювати) та аналізувати ефективність інклюзивно-центрованої дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III (зі змінами станом на 2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (дата звернення: 31.03.2025).

2. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 06.10.2005 р. № 2961-IV (зі змінами станом на 2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15> (дата звернення: 31.03.2025).

3. Про організацію інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: Постанова КМ України від 14.02.2018 р. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2018-n> (дата звернення: 31.03.2025).

4. Концепція розвитку інклюзивного навчання в Україні (2020–2030): Міністерство освіти і науки України на 2020–2030 роки. Київ, 2020. URL: <https://mon.gov.ua> (дата звернення: 31.03.2025).

Чепелева С.В.,
здобувач вищої освіти,
Маріупольський державний університет
Науковий керівник Пучина О.В., к. психол. н.,
доцент кафедри практичної психології
Маріупольський державний університет

ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ІНКЛЮЗІЇ

Військові конфлікти, зокрема полон, створюють екстремальні умови для дітей, чії батьки потрапили в полон. Вони переживають стрес, втрату близьких, страх за майбутнє та зміни в соціальних ролях. У таких ситуаціях особливо важливо забезпечити дітям психосоціальну підтримку, спрямовану на зменшення травматичних наслідків і надання можливостей для нормальної соціалізації. Однією з основних задач є забезпечення інклюзії цих дітей у суспільство, що потребує спеціалізованих підходів на всіх рівнях: від школи до державної підтримки.

Психосоціальна підтримка дітей військовополонених є важливою складовою відновлення їхнього психічного здоров'я та соціальної адаптації після травматичних подій, пов'язаних із війною. Діти, які пережили втрату батьків або їхній полон, часто мають серйозні психічні наслідки, такі як депресія, тривожність та посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Важливим є не лише надання психологічної допомоги, а й створення інклюзивного соціального середовища, яке дозволяє таким дітям ефективно інтегруватися в суспільство.

Військовий конфлікт ставить перед дітьми військовополонених цілу низку психосоціальних викликів. Відсутність одного або обох батьків через полон створює у дітей почуття покинутості, страху та тривоги. Крім того, діти часто переживають глибокі травми, що можуть мати довготривалі наслідки для їхнього психічного здоров'я. Психічні розлади, такі як депресія, ПТСР, соціальна ізоляція – це лише кілька прикладів проблем, з якими стикаються ці діти [1]. Відсутність доступу до психологічної допомоги та соціальної підтримки посилює ці проблеми.

Соціальна інтеграція дітей, батьки яких перебувають у полоні, є одним з найбільших викликів. На них часто накладається стигма, зазначає Ю. Бриндіков [2], пов'язана з їхнім походженням або статусом сім'ї, що ускладнює їхнє спілкування з однолітками та інтеграцію у соціальні колективи. Батьки, які пережили полон, також можуть не мати ресурсів і підтримки для надання своїм дітям необхідної допомоги. Інклюзія дітей у освітні та соціальні установи є надзвичайно важливою, адже вона дає змогу дітям відчувати себе частиною